

ЕКОНОМІКИ.

[1] Цілі сталого розвитку. Дія. Бізнес. URL: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi7jLKpiamGAxX_FRAIHfifAu8QFnoECA8QAw&url=https%3A%2F%2Fbusiness.diaa.gov.ua%2Fhandbook%2Fsustainable-development-goals%2Fcili-stalogo-rozvitku&usq=AOvVaw00pKsTHY7ISARdOXp7RmW7&opi. (last accessed: 23.05.2024).

[2] Історія двигуна внутрішнього згорання. Вікіпедія <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjtper0iamGAxVTGxAIHcj4ARQQFnoECA8QAQ&url=https%3A%2F%2Fuk.wikipedia.org%2Fwiki%2F%2FbinloCnWIE0A&opi=89978449>. (last accessed: 23.05.2024).

УДК 332.012.2

**ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО
КОМПЛАЄНСУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ**

**PROSPECTS FOR IMPLEMENTING ENVIRONMENTAL
COMPLIANCE AT ENTERPRISES**

докт. екон. наук Н. Г. Панченко, І.М. Войтов

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

PhD (Econ.) N. G. Panchenko, I.M. Voytov

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Для сучасних підприємств ціна реалізації еколого-правового ризику може бути досить високою, оскільки розмір екологічних штрафів і збитків може бути непередбачувано значним [1]. Використання такого інструменту як комплаєнс дозволяє визначити, які екологічні витрати в жодному разі не можна скорочувати, а на яких можна заощадити.

Екологічний комплаєнс - це система дотримання підприємством вимог природоохоронного законодавства. Він зводиться до побудови на підприємстві механізму, що дозволяє знижувати еколого-правові ризики за рахунок роботи не тільки з матеріальними факторами, а й з людським ресурсом, тому що еколого-правові ризики можуть виражатися у скоєнні незаконних та неетичних дій, що спричиняють несприятливі з погляду екологічного регулювання наслідків.

Екологічний комплаєнс становить частину загальнокорпоративного комплаєнсу, найвідоміший вид якого — антикорупційний.

Цілі екологічного комплаєнсу: виявляти еколого-правові ризики; розробляти превентивні заходи щодо зниження впливу основних факторів,

які можуть спричинити настання небезпечних наслідків; впроваджувати системи управління, що реалізують зазначені заходи; проводити постійний моніторинг ефективності таких заходів та коригувати їх за необхідності.

Загалом комплаєнс можна звести до 7 компонентів:

- стандарти, процедури та інші інструменти для запобігання реалізації незаконної поведінки. Логіка комплаєнс-системи проста: співробітникам, робота яких впливає на екологічну діяльність компанії, має бути зрозумілим, як поводитися правильно - так, щоб не сприяти настанню еколого-правових ризиків. Екологічний комплаєнс дозволяє виробити оптимальні стратегії та вибрати найбільш ефективні інструменти з урахуванням правових наслідків екологічної діяльності;

- визначення відповідальних осіб (як за здійснення конкретних стандартів і процедур, так і за контроль виконання комплаєнс-процедур в цілому). Комплаєнс-система передбачає наявність відповідальної особи - співробітника, який забезпечуватиме роботу комплаєнс-системи та контроль за результатами, а також організуватиме її модифікацію. Такою особою може бути як комплаєнс-менеджер, так і співробітник екологічної чи юридичної служби;

- контроль за персональним складом. Полягає у визначення ефективності виконання конкретними співробітниками стандартів, процедур, використання інших інструментів комплаєнс-системи. Щодо працівників, які допускають порушення, мають бути вжиті заходи - проведено внутрішнє розслідування, вжито заходів щодо усунення факторів, які сприяють порушенням, за потреби встановлення дисциплінарного впливу, тощо;

- ефективне навчання та інформування. Навчання співробітників - обов'язкова умова роботи комплаєнс-системи. Комплаєнс-система дозволяє виявити ключові питання/сфери діяльності підприємства, в яких необхідно підвищувати кваліфікацію працівників;

- наявність постійного моніторингу, проведення аудиту та наявність системи звітності. Ефективна комплаєнс-система неможлива без контролю. Система пов'язує підрозділи, які впливають на реалізацію еколого-правових ризиків, і встановлює порядок контролю над їх діяльністю;

- розвиток дисципліни. Невід'ємною частиною комплаєнс-системи є також і робота над її реалізацією. Система створюється не для того, щоб бути на папері. Головна мета системи — якісно покращувати показники екологічної діяльності підприємства, насамперед враховуючи юридичні результати роботи (наявність та розмір штрафів, наявність та результат екологічних суперечок тощо). Для реалізації даного завдання аналізуються ключові фактори екологічного ризику і розробляються заходи, необхідні для успішного функціонування системи екологічного комплаєнсу;

- зміна системи у відповідь на події, які відбуваються. Гнучкість комплаєнс-системи - ключова властивість, що проявляється як у її

взаємозв'язку з іншими системами менеджменту на підприємстві, так і в її постійній зміні у відповідь на події, що відбуваються.

Ряд елементів відіграє ключову роль системі екологічного комплаєнсу, а саме: позиція вищого керівництва; корпоративна культура; оцінка ризиків (як екологічних, і правових); наявність відповідальної особи за комплаєнс-систему; проведення постійного моніторингу; контроль.

Екологічний комплаєнс виступає системним інструментом, що доповнює екологічний менеджмент. Екологічний комплаєнс підвищує ефективність менеджменту, наголошуючи на правовому аспекті екологічної діяльності та враховуючи при впровадженні системи соціальні фактори (як внутрішні, наприклад, корпоративна культура, управління людськими ресурсами, так і зовнішні, зокрема, репутація та зв'язки з громадськістю).

[1] Дикань В.Л., Токмакова І.В. Розвиток еколого-економічного управління на підприємствах України в умовах євроінтеграції : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2008. 150 с.

УДК 8658:65.012.8:339

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ БІЗНЕСОМ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

STRATEGIC ASPECTS OF MODERN BUSINESS MANAGEMENT IN CONDITIONS OF TRANSFORMATION

К. А. Парамонов, В. В. Арутюнов

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

K. A. Paramonov, V. V. Arutyunov

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Детальний аналіз існуючих наразі викликів сучасності дозволив відзначити, що поява нових технологічних і організаційних парадигм веде до перетворень в організації виробництва, що відповідно впливає на інноваційну діяльність. Зростаюче значення таких факторів, як якість, адаптація до клієнтів, сегментація ринку і скорочення життєвого циклу продукту, підштовхує до глобального осмислення інноваційного процесу. Підприємства змушені постійно пропонувати нові продукти та послуги споживачам і, отже, доводиться розробляти і нові процеси у все більш короткі терміни через сильну конкуренцію.

Детальний аналіз існуючих теоретичних та практичних надбань [1-5] дозволив виділити основні проблеми сучасного бізнесу у сфері інноваційної